

به آغا‌سی‌وششمین جشنواره موسیقی فجر کمتر از ۴ هفته باقی است و سرانجام با اماو اگرهای بسیار دلنگرانی از نامشخص بودن نحوه برگزاری جشنواره، پرونده این دوره از جشنواره موسیقی فجر در مسیر اجرا قرار گرفت. هنرمندان موسیقی کشورمان بعد از ماه‌ها سکوت و سکون تا ۲۸ بهمن تا ۳ اسفند، بار دیگر بر صحنه موسیقی حاضر می شوند و سالن‌های شهر را با نغمه‌های موسیقی طنین‌انداز خواهند کرد. اما این دوره از جشنواره موسیقی فجر متفاوت از سی‌وپنچ دوره گذشته برگزار خواهد شد و تجربه‌ای باعنوان «اجرای آنلاین» فرصتی شد تا این جشنواره در گستره وسیع‌تری دیده و شنیده شود و در کنار آن افزوده شدن بخش رقابتی یا همان «جایزه باربد» شور و حال دیگری به جشنواره خواهد بخشید. حسن ریاحی (آهنگساز) دبیرسی‌وششمین جشنواره موسیقی فجر، محمدرضا چراغعلی (آهنگساز و تنظیم کننده) و امیرعباس ستایشگر (آهنگساز و نوازنده) اعضای هیأت انتخاب و اردوان جعفریان (ناشر، تهیه‌کننده و پژوهشگر موسیقی) مدیر بخش بین‌الملل این دوره از جشنواره، در میزگرد «ایران» از شرایط برگزاری سی‌وششمین جشنواره موسیقی فجر در بخش‌های مختلف و تجربه‌های خود از دوره‌های گذشته و پیشنهاد در جهت ارتقا و اعتلای جشنواره سخن گفته‌اند که در ادامه می‌خوانید:

■ بعد از ۳۵ سال، این دوره از جشنواره موسیقی فجر شرایط متفاوتی را تجربه خواهد کرد، در واقع ویروس کرونا موجب شد تمامی جشنواره‌های ایران به طرح و ایده‌های جدیدی دست یابند، با توجه به وضعیت اکنون جامعه، چه برنامه‌ریزی و سیاستگذاری‌هایی برای سی‌وششمین جشنواره موسیقی فجر انجام گرفته، آ‌یاز جشنواره‌های بزرگ بین‌المللی دنیا که در حال برگزاری است، الگوبرداری شده است؟ حسن ریاحی: همان‌طور که اشاره کردید به دلیل شیوع بیماری کرونا، جشنواره امسال موسیقی فجر متفاوت از سال‌های قبل برگزار خواهد شد و به همین منظور طی جلسات بسیاری که با حضور آقای حسینی معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، آقای الپهاری مدیرکل دفتر موسیقی (و رئیس جشنواره موسیقی فجر)، شورای سیاستگذاری و هیأت انتخاب جشنواره برگزار شد، درخصوص اجرایی شدن این دوره از جشنواره برنامه‌ها و سناریوهای متفاوتی طراحی گردید، در واقع دستخوش تغییراتی خواهیم بود. نخست اینکه اگر طبق اعلام ستاد ملی مقابله با کرونا وضعیت تهران آبی یا زرد اعلام شود، بخشی از اجراهای جشنواره به‌صورت حضوری خواهد بود و این آمادگی وجود دارد. اما اگر شرایط به گونه‌ای دیگر باشد و وضعیت نارنجی یا قرمز اعلام شد تمامی اجراها به‌صورت آنلاین برگزار می‌شود. اما به‌طور کلی خروجی این جلسات و برنامه‌ریزی‌ها ابتدا ایجاد فضایی برای همدلی مردم و هنرمندان و نشاط و شادی در شرایط اکنون جامعه است و در کنار آن حمایت از هنرمندان موسیقی کشورمان، چرا که مشکلات پدید آمده به‌دلیل این بیماری، شرایط اقتصادی و کاری هنرمندان را بسیار پیچیده کرده است و شاید این جشنواره بتواند کمک اندکی به این هنرمندان عزیزمان باشد. البته ناگفته نماند شرایط برگزاری جشنواره به این آسانی نیست که بیان می‌شود؛ جمع‌آوری گروه‌های موسیقی در بخش‌های مختلف و تکرانی از سلامت جسمانی آنها مواردی است که حتما باید مورد توجه قرار بگیرد. تلاش ما این است با دعوت از گروه‌های مختلف کارهایی متفاوت و تازه برای مردم در نظر گرفته شود تا از شنیدن و دیدن آن لذت ببرند. اما بخش متفاوت جشنواره بخش رقابتی و جایزه‌بردار است که می‌تواند اتفاقی جذاب و هیجان‌انگیز برای هنرمندان باشد و در این بخش آلبوم‌های موسیقی منتشر شده طی دو سال گذشته به رقابت گذاشته خواهند شد.

اردوان جعفریان: شرایط اجرای موسیقی متفاوت با دیگر هنرهاست و بخش اعظمی از لذت و مهارت‌های آن به عرضه زنده آن برمی‌گردد، بنابراین اجرای آنلاین نمی‌تواند مانند یک اجرای زنده برای مخاطب شور و هیجان داشته باشد، اما شرایط موجود و جبر زمان و مکان که در دنیا هم شاهد هستیم، موجب شده به اتفاقات اکنون سازگاری کنیم و دلیل این سازگاری در یک جمله خلاصه می‌گردد «جریان هنری متوقف نمی‌شود» بنابراین برگزار نشدن جشنواره‌ای مانند موسیقی فجر یا دیگر جشنواره‌ها که تاریخی را پشت سر گذاشته‌اند، یک اتفاق خاص و مشخصه منفی خواهد بود. به‌عنوان مثال دراکتر جشنواره‌های هنری که امسال برگزار شد یا در حال برگزاری است به‌دلیل مشکلات سفر و نگهانی از تردد هنرمندان و حفظ سلامت آنها بخش بین‌الملل از جدول جشنواره‌ها حذف شد. اما تلاش ما این بود این جریان را یا نیاستد و متوقف نشود چرا که جشنواره از دید من تنها یک دروازه ورودی نیست تا صرفاً وارد کننده یک اتفاق باشیم بلکه توسعه دهنده دیپلماسی فرهنگی است.

ما امسال تهدیدی به‌نام کرونا را به یک فرصت تبدیل کردیم و با جشنواره‌های موسیقی بین‌المللی تعامل برقرار کردیم. بنابراین تداوم این جشنواره‌ها و این همکاری‌ها صرفاً مصرف یک بودجه نیست، بلکه شکل دیگری از دیپلماسی عمومی و هنری را به نمایش می‌گذارد و در کنار آن شاهد ادامه حیات گونه‌های مختلف

یکنواختی رسیده است؟ در چه بخش‌هایی ضعف و در چه بخش‌هایی پیشرفت‌هایی حاصل شده است؟ ریاحی: از دیدگاه من که چندین سال دبیری جشنواره را برعهده داشتم، طی این سال‌ها جشنواره موسیقی فجر رو به پیشرفت بوده و به نقاط مثبت و خوبی رسیده است. اما نکته مهم این است که زمانی می‌توانیم یک جشنواره را از تکرار و یکنواختی به دور کنیم که از گروه‌های خوب دعوت به عمل آوریم و در کنار آن بودجه کافی اختصاص داده شود، بنابراین مسأله اقتصادی در اولویت دعوت از گروه‌های موسیقی قرار دارد. اما بار دیگر تأکید می‌کنم طی این ۳۵ سال، جشنواره موسیقی فجر پیشرفت بسیار خوبی داشته و حتی می‌توان ارزیابی بهتری هم داشت.

موسیقی هستیم. اما در بخش بین‌الملل با دعوت از گروه‌های خارجی – چه به صورت اجرای زنده یا آنلاین- تلاشمان این بود بتوانیم در کنار یک اجرای لذت بخش برای مردم، نگاه تخصصی‌تر هم وجود داشته باشد و با دعوت از این هنرمندان الگوهای خوبی را به دانشجویان معرفی کنیم. **امیرعباس ستایشگر:** همان‌طور که اشاره شد شرایط برگزاری این دوره از جشنواره و اجرای آنلاین فرصتی ایجاد می‌کند تا مخاطبان بی‌شماری حتی در سرتا سر دنیا شاهد اجرای برنامه‌های امسال جشنواره موسیقی فجر باشند. چرا که در سال‌های قبل اجرای کنسرت در بخش موسیقی بین‌الملل یا موسیقی کلاسیک ایرانی نهایت با حضور ۲۰۰ تا ۳۰۰ مخاطب در سالن برگزار و دیده شد اما امسال در فضای وسیع‌تری این اجراها به نمایش گذاشته خواهد شد. نکته دیگر که مهم‌ترین مشکل در بخش اجرا است، تمرین گروه‌های موسیقی است که می‌بایست چاره‌اندیشی صورت بگیرد، چرا که دورهم جمع شدن گروه‌ها برای تمرین، قطعاً آسیب‌هایی برای هنرمندان خواهیم داشت و بر همین اساس از گروه‌هایی کم تعداد و مستقل انتخاب و دعوت شده است. نکته دیگری که آقای ریاحی دبیر جشنواره هم بدان اشاره داشتند این است که امسال جایزه باربد در قالب جشنواره گنجانده شده؛ جایزه‌ای که از دوره سی‌ویکم به جشنواره وارد شد و سه دوره برندگان خود را معرفی کرده و بار دیگر در جشنواره سی‌وششم موسیقی فجر، شاهد این بخش رقابتی هستیم و جالب است بدانید با استقبال بسیار خوبی روبه‌رو شد و می‌توان گفت تقریباً تمامی فعالان و حاضران در میدان موسیقی، با رضایت‌نامه کتبی خود آلبوم‌هایشان را ارسال کرده‌اند و این آثار در ۱۵ جلسه داوری شد و اسامی کاندیداها بزودی از سوی ستاد جشنواره اعلام می‌شود. با این تفاسیر همچنان جای امیدواری است و قطعاً با معرفی برندگان این دوره از جایزه باربد، این انگیزه برای سال‌های بعد هم همچنان وجود خواهد داشت و به‌طور یقین از فردای روز اختتامیه جشنواره، هنرمندان برنامه‌ریزی‌های بهتری برای جایزه باربد خواهند داشت.

محمدرضا چراغعلی: همان‌طور که دوستان اشاره کردند امسال با حجم بیشتری از مخاطبان روبه‌رو هستیم و این امکان وجود دارد که تعداد بی‌شماری از مردم میهمان برنامه‌های جشنواره موسیقی فجر باشند. به‌عقیده من، موسیقی ژانر مهجور و دورافتاده‌ای است، به این جهت که معمولاً مדיاهایی چون تلویزیون به بخش برنامه‌های پر مخاطب موسیقی بویژه جشنواره موسیقی فجر چندان رغبتی نشان نمی‌دهند. درحالی که عرصه جدی موسیقی، اجرای گروه‌هایی است که عمدتاً در جشنواره‌ها حضور پررنگی داشته‌اند و امیدوارم با بخش اجراهای آنلاین جشنواره امسال از طریق فضاهای مجازی، در تغییر سلیقه و ذائقه شنیداری مردم نقش بسزا و مثبتی ایفا کنیم و مردم ما با موسیقی جدی‌تر و رسمی‌تر آشنا شوند. آرزویم این است رادیو و تلویزیون هم نگاه خود را تغییر دهند و به بخش برنامه‌های موسیقی و نشان دادن سازها ترتیب اثر دهند چرا که بخشی از فرهنگ و هویت ما همین موسیقی‌هایی است که در جشنواره‌ها می‌بینیم و می‌شنویم.

نکته دیگر اینکه با بررسی گروه‌های متقاضی حاضر در این دوره از جشنواره، با حجم بسیار خوبی از استقبال هنرمندان موسیقی محلی و موسیقی دستگاهی مواجه شده‌ایم و این موضوع جای بسی امیدواری و خوشحالی است چرا که این هنرمندان با وجود عدم حمایت، به‌صورت خود-بود و خود-جوش فعالیت‌های خود را داشته‌اند و این امر بیانگر آن است که رسالت و نگاه به فرهنگ غنی موسیقی همچنان وجود دارد.

■ **هر کدام از شما بزرگواران در دوره‌های مختلف جشنواره موسیقی فجر تجربه همکاری و همیاری داشته‌اید، ارزیابی شما از بزرگترین و ملی‌ترین جشنواره موسیقی ایران چیست؟ آیا گذشت بیش از سه دهه، این جشنواره را پویاتر می‌بینید یا به تکرار**

در حضور گروه‌های شرکت‌کننده داشته باشد. به‌عنوان مثال جشنواره فیلم فجر یک جشنواره دولتی است اما اکثر سلیقه‌ها در این جشنواره شرکت می‌کنند مانند استادان بهرام بیضایی، اصغر فرهادی و بهمن فرمان‌آرا، این بزرگان آثارشان را در جشنواره فیلم فجر شرکت می‌دهند تا و مسئولیت اجرای جشنواره به بخش خصوصی واگذار شود تا هنرمندان ما با مشکلات کمتری دست و پنجه نرم‌کنند. نکته دیگر تداوم اهداف و برنامه‌های جشنواره است؛ به‌عنوان مثال جایزه باربد، جایزه موسیقی و رسانه، جایزه ترانه و حتی می‌توان جایزه دیگری را هم به جشنواره اضافه کرد و بر این‌ظرم جشنواره موسیقی فجر جایزه برقرار شود، به این دلیل که در جامعه موسیقی تصور دیگری از جشنواره وجود دارد، یعنی تعدادی گروه دعوت می‌شوند و اجرای برنامه دارند و در آخر مبلغی در اختیار هنرمندان موسیقی و این خلاصه برنامه‌های یک جشنواره است؛ این درحالی است که هنرمند یا گروهی که در جشنواره شرکت و اجرا دارد باید جشنواره را از آن بزرگان و به هم بداند و برای حضور در این جشنواره بزرگ ملی ایران، انگیزه و اشتیاق دیده شود. به‌عنوان پیشنهاد، بخش پایان‌نامه‌ها یا آهنگسازهای جوان یعنی آهنگسازانی که برای اولین بار اثری تولید کرده‌اند در جدول جشنواره گنجانده شود. نکته بعدی همان‌طور که آقای ریاحی اشاره کردند بعد از پایان جشنواره جوانان مستعد را به حال خود رها نکنیم و حمایت‌های لازم انجام بگیرد، این نگاه می‌تواند تأثیر بسزایی

آن هم تغییراتی شکل بگیرد بلکه می‌توان با نگاه کارشناسی‌تر، ایرادات آن را اصلاح کرد. من به شخصه به‌طور کلی با موضوع حذف‌کردن مخالف هستم و تأکید افروذن برنامه‌های بیشتر به جشنواره است حال اگر ساختار آن دچار مسأله است یا یک خرد در جشنواره فیلم فجر شرکت می‌دهند تا وجود دارد که در طول سال امکانات خوبی دیده شود و بعد از دریافت جایزه قطعاً اکران خوبی هم خواهند داشت و از آثارشان استقبال بیشتری می‌شود اما متأسفانه برخی از موزیسین‌های بزرگ ما به نوعی از حضور در جشنواره کناره‌گیری کرده‌اند. بر این اساس نیاز است گروه‌های شرکت‌کننده در جشنواره موسیقی فجر تریب و تشویق شوند و نسبت به گروه‌هایی که شرکت نمی‌کنند، امتیاز متفاوتی داشته باشند، بدین معنا که اگر گروهی در جشنواره مقام نخست را به‌دست آورد این اطمینان خاطر در اختیار او قرار می‌گیرد، مانند فعالیت در کارتون استعدادهای جوان. یا به‌طور مثال اگر گروهی رپرتواژ جدید سفارش بگیرد و این کار موفق به دریافت جایزه شد، سه شب در تالار وحدت اجرای رایگان داشته باشد، یا برای شرکت در جشنواره‌های بین‌المللی حمایت و همکاری لازم انجام شود. بار دیگر تأکید می‌کنم خصوصی‌سازی جشنواره موسیقی فجر تریب و تشویق شوند و نسبت به گروه‌هایی که شرکت نمی‌کنند، امتیاز متفاوتی داشته باشند، بدین معنا که اگر گروهی در جشنواره مقام نخست را به‌دست آورد این اطمینان خاطر در اختیار او قرار می‌گیرد، مانند فعالیت در کارتون استعدادهای جوان. یا به‌طور مثال اگر گروهی رپرتواژ جدید سفارش بگیرد و این کار موفق به دریافت جایزه شد، سه شب در تالار وحدت اجرای رایگان داشته باشد، یا برای شرکت در جشنواره‌های بین‌المللی حمایت و همکاری لازم انجام شود.

■ **به‌سوال قبل برگردیم، جشنواره موسیقی فجر در این سه دهه چه نقاط قوت و مثبتی**

حسن ریاحی، محمدرضا چراغعلی، امیرعباس ستایشگر و اردوان جعفریان در گفت‌وگو با «ایران» از حال و هوای سی‌وششمین جشنواره موسیقی فجر می‌گویند

رسالت موسیقی متوقف نمی‌شود

داشته و چه بخش‌هایی از آن به بررسی اصولی‌تری نیاز دارد؟ جعفریان: از نگاه من کارکرد نخست جشنواره‌ها، تشویق جامعه هنری و ایجاد انگیزه و شور زندگی است و طبیعتاً برای ایجاد این انگیزه چرخه‌های متفاوتی در نظر گرفته شده است که یکی از آنها برگزاری جشنواره‌های هنری مانند موسیقی است اما همان‌طور که اشاره شد اثر بخشی این جشنواره‌ها ملزم به تداوم سیاست‌های یک جشنواره است که بخشی از این اهداف می‌بایست طی سال شکل بگیرد و خود جشنواره تنها ایجاد یک نقطه انگیزشی برای فعالان حوزه موسیقی بوده است. در سی‌وپنچ دوره گذشته، جشنواره موسیقی درحالی‌که دوره درخشان را گذرانده و ایده‌هایی در آن مطرح شده که موجب شد آهنگسازان نسل جوان، فرصت بهتری برای خلق آثار موسیقی داشته باشند و درکنار آن آثار بسیار شاخصی هم تولید شد، بنابراین اگر جشنواره موسیقی فجر بدرستی در جایگاه خود قرار بگیرد و معرفی شود می‌تواند یک جریان زاینده هنری باشد. بنابراین باید نقاط قوت دوره‌های قبل دیده و نقاط ضعف جشنواره بتواند هرسال مبدأ یک حرکت درست و اصولی برای موسیقی و هنرمندان باشد. درخصوص بخش بین‌الملل نیز باید بگویم برگزاری جشنواره و دعوت از هنرمندان خارجی یک درجه تبادل است و نباید تنها یک وارد کننده صرف بود و همان‌طور که آقای ستایشگر اشاره کردند در

حوزه فیلم این اتفاق افتاده است و توفیق فیلم‌ها در جشنواره فجر برحوزه اقتصادی این جشنواره تأثیر به‌سزایی داشته است اما در جشنواره موسیقی این نگاه وجود ندارد و حتی در جشنواره‌های پایه‌ای‌تر هم اینگونه عمل نمی‌شود، به‌طورمثال برگزاری جشنواره موسیقی جوان که مانند یک کنکور سراسری با دقت و نظر مهم‌ترین استادان موسیقی ایران اجرا می‌شود. اما با پایان یافتن این جشنواره آینده این استعداها چه خواهد شد؟ منظورم این است که جشنواره موسیقی فجر نباید به خودی خود یک جشنواره ۵-۴ روزه دیده شود بلکه باید مبدأ اثرگذاری باشد. اما سؤال این است آیا جشنواره موسیقی فجر با ارکان آموزشی کشور مانند دانشگاه‌های هنر ارتباط دارد؟ البته پرداختن به این موضوع به سیاست‌های کلی و بالا دستی بر می‌گردد و در حوزه اختیار یک جشنواره نیست. نهادهای سیاستگذار باید نگاه حمایتی به جوان‌ها داشته باشند چرا که اگر این استعدادها دیده نشوند درواقع اتلاف انرژی و زمان بوده و طبعاً بی‌انگیزگی و بی‌علاقگی ورها کردن آن حوزه را در پی خواهد داشت. با این تفاسیر باید بگویم جشنواره از نگاه من فراتر از یک جشن چند روزه است و باید محلی برای پوشش گروه‌های مختلف موسیقی باشد.

■ **جشنواره موسیقی فجر نزدیک به ۴ دهه از برگزاری آن می‌گذرد و هر سال حرف تازه‌ای برای گفتن داشته است. جعفریان:** در دوره‌ای که بخش استعداد‌های